

5e zondag 40-dagentijd 2016

We gaan vandaag de vijfde week van de veertigdagentijd in. Met meer aandacht voor soberheid en solidariteit en spiritualiteit bereiden we ons voor op het Paasfeest, het feest van vernieuwing. 'Zie, ik maak alles nieuw', zegt de Heer in het laatste Bijbelboek. Hij wil ook ons nieuw maken. Zijn wij bereid om daaraan mee te werken, of houden we liever alles bij het oude? In de eucharistie is de Heer altijd nieuw aanwezig en nodigt Hij ons uit tot gemeenschap, *communio* met Hem. Laten we ons hart voor Hem openstellen. Erkennen we eerst in stilte onze zonden om dit mysterie waardig te kunnen vieren.

Nieuwe kleren kopen of een nieuwe auto uitzoeken, dat geeft een feestelijk gevoel. Wij houden van iets nieuws. Oud doet ons denken aan versleten, uit de mode, terwijl het nieuwe fris en verrassend en actueel is. Sommige mensen zijn dol op nieuwe producten, nieuwe hapjes en drankjes of nieuwe software voor je computer. Het geldt nog steeds als een aanbeveling als iets in de reclame 'nieuw' of 'vernieuwd' wordt genoemd. Maar er zijn er ook die zweren bij het oude en vertrouwde, die een beetje huiverig zijn voor het nieuwe, want het is immers onbekend en het kan tegenvallen. Het is waar, het nieuwe is wat meer avontuurlijk en kan zelfs risico's met zich meebrengen, je weet niet hoe het uitpakt. Vandaar dat mensen die een nieuwe auto of nieuwe kleren aanschaffen vaak weer thuiskomen met ongeveer hetzelfde model of merk als dat wat ze eerder hadden, want dan weet je tenminste wat je eraan hebt. Onze liefde voor iets nieuws is maar betrekkelijk en gaat niet zo diep. Bekend en vertrouwd vinden we eigenlijk wel zo prettig.

Zo is het ook met onze ideeën en opvattingen. Veranderen doen we niet zo snel. Als we eenmaal onze mening gevormd hebben, blijft dat vaak zo. Wat je dan leest in de krant of ziet op de TV neem je zo waar dat het past in je bestaande standpunt. Wat er niet in past is onzin of niet waar of een misverstand. Zelfs als er heel goede argumenten voor zijn, dringen die niet snel tot je door. We houden eigenlijk niet van veranderen en ideeën waardoor we anders zouden moeten gaan denken, laten we dan ook niet gemakkelijk binnenkomen. We hebben nu eenmaal onze mening gevormd op basis van onze ervaringen in het verleden en waarom zou dat anders moeten worden?

Ook velen van het joodse volk dat in Babylonië in ballingschap was dachten zo. Ze waren al meerdere generaties in dat land en ze dachten: We zitten hier vast en komen nooit meer weg. Dat is onze ervaring en daar houden we ons aan. Ze hadden zich daar in dat vreemde land misschien ook gevestigd en zich redelijk comfortabel gemaakt. En nu kwam er een profeet die beweerde dat er iets nieuws zou gebeuren, dat er kansen lagen voor hen, dat God hen een nieuwe toekomst wilde geven in hun eigen land? Dat vonden ze niet realistisch, dat konden ze niet geloven en ze hadden er denk ik ook geen zin meer in. De profeet Jesaja moet alles uit de kast halen om de mensen te overtuigen. Klamp je niet vast aan wat vroeger gebeurd is, zegt hij, blijf niet vastzitten aan wat eens is geschied. Kijk, ik ga iets nieuws maken, zegt God, het is al aan het kiemen, zie je het niet? Het begin is er al. Ik ga een weg voor jullie aanleggen door de woestijn, ik zal jullie thuisbrengen, jullie zijn mijn volk. De mensen konden het zich niet voorstellen. Ze zaten helemaal vast in de zekerheden van hun leven. Denk maar aan deze tijd van het vroege voorjaar. Als je zo oppervlakkig naar buiten kijkt, zie je alleen maar dorre takken en bladeren. De sporen van het verleden, van de herfst en de winter, zijn nog volop aanwezig. Maar wie beter toeziet en wat gaat klussen in de tuin ziet overal zaadjes en knoppen en bollen ontkiemen. Het begin is er al, ziet je het niet? Openstaan voor het nieuwe vraagt een aandachtig oog.

In het evangelie komen we iets soortgelijks tegen. Er is een vrouw die overspel gepleegd heeft. In het oude Israël was dat geen privézaak, maar een publiek misdrijf, zoals nu ook nog bij de Islam, bij een strenge toepassing van de sharia. We horen daar wel over in sommige Islamitische landen. De wet van Mozes had hierover een strenge regel in Deut 22, waar staat dat als een man en een vrouw op heterdaad betrapt worden bij overspel, beiden moeten sterven. Waarom de mannelijke partner er niet bij gehaald wordt, vertelt het verhaal helaas niet. Maar de geleerde theologen komen met deze kwestie, en met de vrouw zelf, bij Jezus. Wat moet er met haar gebeuren, de wet van Mozes is toch duidelijk? Men houdt zich vast aan de regels die in het verleden zijn vastgelegd. Zo kan men helder vaststellen wie kwaad gedaan heeft, wie de zondares is. Is dit een oprechte poging om de toenmalige

rechtspraak serieus te nemen en het kwaad van de ontrouw te bestrijden? De onderliggende bedoelingen zijn echter niet zo oprecht. De geleerde mannen gebruiken dit menselijke levensverhaal om Jezus in het nauw te brengen, om hem een onoplosbaar dilemma voor te leggen. Want wat hij ook zegt in antwoord op deze strikvraag, hij krijgt of de wet of het volk tegen zich.

Jezus zegt dan ook niets en schrijft alleen wat woorden met zijn vinger in het zand. In het zand schrijven. Daar had eens de profeet Jeremia over gesproken. 'Degenen die zich van u afkeren, worden in het stof geschreven. ze hebben de bron van levend water verlaten'. Misschien dat Jezus' stille schrijven in het zand de Schriftgeleerden herinnerde aan deze tekst. Zijn zij zelf degenen die zich van God afkeren? Als ze aanhouden met vragen spreekt Jezus toch en zegt die woorden die zo beroemd zijn geworden: wie zonder zonde is, laat die de eerste steen werpen. En dan begrijpen de Schriftgeleerden dat Jezus niet over de wet wil spreken, maar over het mens-zijn. Dat ons leven met God altijd tekortkomingen en zonden kent, dat niemand vrijuit gaat, dat we allemaal leven van zijn barmhartigheid. De oudste schriftgeleerden, zij met de meeste levenservaring, lijken dat het eerst op te pikken. In stilte lopen ze één voor één weg. Over de wet discussiëren is niet zo moeilijk, maar over je eigen leven spreken, is heel wat lastiger. Opeens staat ze niet meer tegenover die vrouw, maar naast haar, in het mens-zijn, met zijn ups en downs, met zijn donker en licht, met zijn verdriet en vreugde, met zijn zondige en zijn goede en mooie momenten. Wie zijn wij om een ander mens vast te prikken op haar of zijn verleden? Waarom staan we zo snel klaar om naar een ander te wijzen, naar diens duidelijke tekortkomingen, terwijl we die van onszelf snel vergeten?

Heeft niemand je veroordeeld?, vraagt Jezus, als ze allemaal weg zijn. Niemand Heer, zegt ze. Het zijn de enige twee woorden die we haar horen spreken, bescheiden woorden van hoop. Ik veroordeel je ook niet, zegt Jezus, ga heen en zondig van nu af niet meer. Jezus ontkent het zondige niet, in haar en ons leven. Maar Hij nodigt ons uit om met de hulp van zijn genade aan iets nieuws te beginnen. Hij wil zelf in ons leven, in haar leven, een nieuw begin maken. Ik ga iets nieuws beginnen, het is al begonnen, zie je het niet? Misschien dat het ook voor haar niet gemakkelijk was om het oude los te laten en een nieuwe start te maken. Misschien dat ook zij zich gehecht had aan haar leventje, zoals het nu eenmaal was. Maar deze ervaring moet haar ongetwijfeld aangegrepen hebben: geen veroordeling, maar menselijkheid. Geen wet, maar barmhartigheid. Het heeft haar denk ik het verlangen en de kracht gegeven om werkelijk opnieuw te beginnen.

Ik ga iets nieuws beginnen, zegt God. Het is twee weken voor Pasen, het feest van het totaal nieuwe: nieuw water, nieuw licht, nieuw leven. Zijn we eraan toe? of blijven we liever nog wat in het oude hangen? Zijn we toe aan die radicale schoonmaakbeurt, aan dat nieuwe begin? Zeggen we, met de apostel Paulus, dat we voor Jezus Christus al het oude willen prijsgeven, dat we de vernieuwende kracht van zijn verrijzenis willen ervaren, dat we één willen zijn met hem om deel te krijgen aan het nieuwe leven, het leven van de opgestane Heer? Vernieuwing is iets prachtigs, maar het vraagt wel alles van je. We zitten zo vast aan onze hebbelikheden, onze kleine en grote gebreken, aan al die gewoontes waardoor we Gods Geest in de weg staan. Pasen is een prachtig feest, maar je kunt het niet losmaken van Goede Vrijdag. Jezus laat ons zien hoe we alles kunnen geven, al het oude kunnen loslaten, om zo het nieuwe leven met Hem binnen te gaan. In de eucharistie is die nieuwhed al begonnen, daar kunnen we Hem herkennen in ons midden als de levende Heer, daar mogen we dat nieuwe leven als ervaren. Zo leven we toe naar het komende Paasfeest. Moge dat feest van Jezus' verrijzenis voor ons allen een feest van vergeving en vernieuwing zijn. Amen.